

การคิดเชิงวิพากษ์ในประเด็นวิกฤตทางการศึกษา

(Critical Thinking on Critical Issues in Education)

ศ.ดร.พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์

1.ประเด็นวิกฤตทางการศึกษา (Critical Issues in Education)

ปัจจุบันนี้ มีประเด็นวิกฤตทางการศึกษา ซึ่งผู้คนมีความคิดเห็นแตกต่างกันและมีความคิดเห็นตรงข้ามกันหลายประเด็น เช่น

ประเด็นการรับนักเรียนเข้าศึกษา
ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

ประเด็นค่านิยมด้านการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครอง
ที่มุ่งปริญญาและมุ่งสาขาวิชาที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

ประเด็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา

ประเด็นการจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น

ประเด็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา

ฯลฯ

2. การคิดเชิงวิพากษ์ (*Critical Thinking*)

เป็นกระบวนการตรวจสอบและประเมินประเด็นวิกฤตและ
มุมมองที่แตกต่างหรือขัดแย้ง เพื่อเสนอมุมมองใหม่ที่ดีกว่า
เป็นวิธีการโต้แย้งด้วยเหตุผล

เรียกว่า “วิภาษวิธี หรือ Dialectics หรือ Dialectic Reasoning
หรือ Dialectic Approach”

(Nelson, Jack L. and others, 2007, pp. 6-10)

อริสโตเติล (*Aristotle*)

นักปรัชญาตะวันตก

เป็นผู้ริเริ่มและ

เป็นบิดาแห่งวิทยาศาสตร์

กรีก: *Αριστοτέλης, Aristotelēs*

อังกฤษ: *Aristotle*

วิภาษวิธี (Dialectic Reasoning)

เป็นการตรวจสอบประเด็นวิกฤตหรือประเด็นสำคัญ
ที่ระบุประเด็นหลักและข้อโต้แย้งเชิงตรรกะหรือเหตุผล
ของแต่ละมุมมองที่แตกต่างกัน

ควรมีอย่างน้อย 2 มุมมอง

มุมมองที่ 1 เรียกว่า *Thesis* หรือ ข้อวินิจฉัยที่ 1

มุมมองที่ 2 เรียกว่า *Antithesis* หรือ ข้อวินิจฉัยที่ 2

มุมมองที่ 3 เรียกว่า *Synthesis* หรือ ข้อวินิจฉัยที่ 3

ประเด็นวิกฤต / ประเด็นสำคัญ

Thesis
ข้อวินิจฉัยที่ 1

Antithesis
ข้อวินิจฉัยที่ 2

Synthesis
ข้อวินิจฉัยที่ 3

ตัวอย่าง 1 : ประเด็นวิกฤต

เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา คือ มุ่งความเป็นเลิศ
(Excellence) หรือ มุ่งความเสมอภาค (Equality)

Thesis : มุ่งความเป็นเลิศ (*excellence*)

เหตุผล

1. ต้องการคนเก่งมาพัฒนาประเทศ

2. ต้องการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของ
ประเทศไทยในเวทีโลก

Antithesis : มุ่งความเสมอภาค (*equality*)

1. ต้องการความเสมอภาคทางการศึกษา

2. ต้องการความเท่าเทียมระหว่างคนรวย คนจน

Synthesis 1 : มุ่งความเป็นเลิศควบคู่กับความ เสมอภาค

1. ต้องการพัฒนาคคนเก่ง

2. ต้องการความเสมอภาค

Synthesis 2 : มุ่งความเป็นธรรม (equity)

เหตุผล

1. ต้องการลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

2. ต้องการความเป็นธรรมทางสังคม

ตัวอย่าง 2 : ประเด็นวิกฤต

การสอนค่านิยมเสรีนิยม

(Liberal values)

หรือ ประเพณีนิยม (Traditional values)

Thesis : การสอนค่านิยมเสรีนิยม

เหตุผล

1. เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย

2. เพื่อยอมรับคุณค่าของปัจเจกบุคคล

Antithesis : ควรสอนค่านิยมประเพณีนิยม

1. เพื่ออนุรักษ์ค่านิยมที่ดีงาม

2. เพื่อรักษาเอกลักษณ์ไทย

Synthesis : ควรสอนค่านิยมสีเขียว (*Green values*)

เหตุผล

1. เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

2. เพื่อลดภาวะโลกร้อน

3. พลวัตการคิดเชิงวิพากษ์ (*A Dialectic Approach is Dynamic*)

ข้อวินิจฉัยที่ 3 จากการคิดเชิงวิพากษ์ระดับที่ 1 หรือ รอบที่ 1
จะกลายเป็น ข้อวินิจฉัยที่ 1 ใหม่ ที่มีความซับซ้อน (*Sophisticated*)
ยิ่งขึ้น สามารถใช้กระบวนการคิดวิพากษ์ระดับที่ 2 หรือ รอบที่ 2
และระดับต่อไปอีกได้อย่างต่อเนื่อง

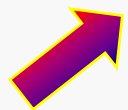

ประเด็นวิกฤต / ประเด็นสำคัญ

Thesis
ข้อวินิจฉัยที่ 1

New Thesis
ข้อวินิจฉัยที่ 1 ใหม่

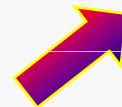

Antithesis
ข้อวินิจฉัยที่ 2

Synthesis
ข้อวินิจฉัยที่ 3

New Thesis
ข้อวินิจฉัยที่ 1 ใหม่

New Antithesis
ข้อวินิจฉัยที่ 2 ใหม่

New Synthesis
ข้อวินิจฉัยที่ 3 ใหม่

New Antithesis
ข้อวินิจฉัยที่ 2 ใหม่

New Synthesis
ข้อวินิจฉัยที่ 3 ใหม่